

JALOSTUSOHJESÄÄNTÖ, KLEINSPITZ JA POMERANIAN

Koiranjalostuksen keskeisiä tavoitteita ovat:

- rodun geneettisen monimuotoisuuden turvaaminen
- rodunomaisen ja yhteiskuntakelpoisen luonteen säilyttäminen
- koiran elämän ja sen pidon ja käytön kannalta vakavimpien perinnöllisten sairauksien ja vikojen vähentäminen ja niiden leviämisen ehkäiseminen
- rotutyypillisen ulkomuodon säilyttäminen ilman turhaa lioittelua

Rotujärjestöt ja niiden alaiset rotua harrastavat yhdistykset vastaavat sääntöjensä edellyttämällä tavalla omien rotujensa jalostuksen ohjauksesta ja jalostusta koskevista tarkemmista ohjeista.

Jalostustoimikunta toimii kunkin rodun rotujärjestön puolueettomana jalostusta ohjaavana yksikkönä. Jalostustoimikunnan jäsenillä tulee olla riittävät tiedot rodusta, sen historiasta, käyttötarkoituksesta ja jalostuksen periaatteista sekä kokemusta kasvattamisesta. Jalostustoimikunnan jäsenten on oltava pitkäjänteisiä ja yhteistyökykyisiä. On suositeltavaa, että ainakin yksi toimikunnan jäsen on Kennelliiton jalostusneuvojakurssin käynyt ja yksi kyseisen rodun ulkomuototuomari. Jalostustoimikunta voi käyttää apunaan myös rotujärjestön ulkopuolisia asiantuntijoita.

Rotujärjestöjen on tuettava jalostusneuvojien koulutusta.

JALOSTUSTOIMIKUNNAN TEHTÄVÄT

Jalostustoimikunnan tulee neuvoissaan, ohjeissaan ja toimissaan noudattaa eläinsuojelulain (247/1996) 8 §:ää ja eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 24§:ää sekä Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevaa päätöslauselmaa (1995) soveltuvin osin sekä Kennelliiton tavoitteita terveen koiranjalostuksen edistämiseksi ja toimia rotujärjestön jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on tiedottaa ja neuvoa, kerätä ja hyödyntää tietoa, seurata rodun tasoa ja kartoittaa ja vastustaa perinnöllisiä sairauksia sekä laatia tavoite- ja toimintaohjelmia, huolehtia yhteydenpidosta ja tietojen vaihdosta.

Jalostustoimikunnan tulee:

- seurata rodun kehitystä Suomessa ja ulkomailla ja erityisesti rodun kotimaassa sekä jakaa rotutietoutta
- toimia puolueettomasti, objektiivisesti ja rodun parhaaksi huomioiden koko käytettävissä oleva koiramateriaali
- kerätä ja jakaa tietoa kokonaisvaltaisesti rodun terveydestä, luonteesta ja ulkomuotoiseikoista
- pitää yhteyttä kotimaisiin ja ulkomaisiin rotuyhdistyksiin sekä kasvattajiin ja ohjata ja neuvoa uusia kasvattajia ja uroksen omistajia
- järjestää koulutustilaisuuksia ja valmistaa koulutusmateriaalia sekä jalostusta käsitteleviä artikkeleita
- seurata rodussa tapahtuvia muutoksia ja tiedottaa rotujärjestölle ja jäsenistölle niiden mahdollisesta vaikutuksesta rotuun
- kantaa päävastuu JTO:n laatimisesta, päivityksestä ja seuraamisesta
- käsitellä viiveettä rodun poikkeuslupa-anomukset ja muut lausuntoa vaativat asiat sekä vastata näihin kirjallisesti ja tarvittaessa perustella kantansa
- seurata viranomaisten sekä kennelkattojärjestöjen koiranjalostusta koskevia määräyksiä ja tiedottaa niistä

JALOSTUSNEUVONNAN ANTAMINEN

Kasvattajaksi ryhtyessään nartunomistajan tulee omata riittävän hyvät tiedot rodusta, kasvatuksen perusperiaatteista, narttunsa ominaisuuksista sekä nartun ja pentueen hoidosta. Jalostustoimikunta tarjoaa apuaan neuvoin ja opastuksin yhdistelmän suunnittelussa. Jokainen kasvattaja tekee kuitenkin itse urosvalintansa ja vastaa itse myös tuloksesta.

JALOSTUKSEEN KÄYTETTÄVÄT KOIRAT

Jalostuksessa pyritään käyttämään geneettisesti mahdollisimman monipuolista, korkealuokkaista koiramateriaalia. Jalostusarvoa määriteltäessä kiinnitetään huomiota koiraan kokonaisuutena ja lisäksi myös sen sukulaiset sekä jälkeläisten laatu otetaan huomioon.

Jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa otetaan huomioon yksilöiden luonneominaisuudet, mahdolliset riskitekijät terveyden suhteen, ulkomuodolliset seikat ja maan koirakanta kokonaisuudessaan.

Kleinspitznarttua ei tule astuttaa ensimmäistä kertaa ennen kuin se on täyttänyt 15kk, suositeltava ikä on 18 kk. Pomeraniannartun voi astuttaa, kun se on täyttänyt 15kk. Nartun ei kuitenkaan ole suositeltavaa olla yli 3-vuotias ensimmäisen pentueen syntyessä. Nartulla tulee olla voimassaolevat terveystodistukset jo ennen astutusta. Jos narttu on erityisen korkeatasoinen ja jalostuksellisesti arvokas, sillä voidaan teettää enintään viisi (5) pentuetta siten, että nartun edellisestä penikuoimisesta on pentueen syntyessä oltava kulunut vähintään 10 kuukautta. (Geneettisen monimuotoisuuden kannalta on parempi, jos pentueen kaikki nartut tekevät yhden pentueen, kuin että yksi pentueen nartuista penikoi 5 kertaa!) Tätä tiheämpi pennutus sallitaan alle 8-vuotiaalle nartulle yhden kerran ilman poikkeuslupaa, ja tällöin seuraavan synnytyksen väli on oltava vähintään yksi vuosi.

Kahdeksan (8) vuotta täyttäneen nartun astuttaminen edellyttää aina eläinlääkärintodistusta, jonka mukaan narttu on terve ja hyväkuntoinen, eikä pennuttamisesta ole haittaa nartun terveydelle. Todistus on annettava ennen nartun astutusta, eikä se saa olla astutushetkellä 6 kuukautta vanhempi. Eläinlääkärintodistus on liitettävä pentueilmoitukseen.

Nartulla on oltava myös voimassaoleva silmätarkastuslausunto.

Saman yhdistelmän toistamista on vältettävä. Yhdistelmän voi perustellusti tehdä kaksi (2) kertaa, mutta ei useammin. Kasvattajan tehtävä on ylläpitää rodun geneettistä monimuotoisuutta.

Jalostukseen käytettävän uroksen tulee olla fyysisesti terve ja luonteeltaan tasapainoinen ja rodunomainen. Jalostusuroksia tulee käyttää jalostukseen tasaisesti koko niiden elinkaaren aikana. Suositeltavaa ei ole se, että uroksella on alle 5-vuotiaana suuri määrä jälkeläisiä. Suositeltavaa on, että uroksen ensimmäiset 5-6 pentuetta katsotaan rauhassa ja tutkitaan terveyden ja muiden ominaisuuksien osalta ennen uroksen laajempaa käyttöä.

Uroksella tulee olla voimassaolevat terveystodistukset ennen ensimmäistä astutusta.

Matadoruroksia tulee välttää. Eri uroksia tulee käyttää paljon laajemmin kuin mitä nyt tehdään.

NÄYTTELYTULOS

Jalostukseen käytetyn koiran tulee olla saanut näyttelyssä arvosana H (hyvä) tai se on hyväksytty jalostustarkastuksessa.

Jos uroskoiraa ei ole esitetty näyttelyssä, sillä tulee olla eläinlääkärintodistus normaaleista kiveksistä annettuna vähintään 6 kuukauden ikäisenä.

VÄRIT

Jalostuskoiraa tulee aina tarkastella kokonaisuutena. Väri on vain yksi osatekijä koirassa. Rotumääritelmässä on määritelty saksanpystykorvien hyväksytyt värit. Ns. värivirhe ei koskaan yksistään sulje koiraa pois jalostuskäytöstä. Kasvattajan tulee pyrkiä säilyttämään rodun puhtaat, kauniit värit. Kasvattajan tulee perehtyä värigenetiikkaan.

Sinisitä koiria ei suositella jalostukseen ja merle-värisiä ei pidä käyttää jalostukseen. Merle-väri ei ole saksanpystykorviin kuuluva väri, ja se (samoin kuin sininen, sinisen koiran syndrooma) sisältää vakavia terveysriskejä.

TERVEYS

Kaikkien jalostuskoirien tulee olla terveitä, hyväkuntoisia, luonteeltaan rodunomaisia ja tasapainoisia. Koirissa ei saa olla mitään sellaista vikaa, mikä rajoittaa normaalia, hyvää elämää perheessä ja yhteiskunnassa.

PURENTA

Saksanpystykorvilla tulee olla normaali leikkaava purenta. Tasapurenta on hyväksyttävä purenta kaikilla saksanpystykorvaversioilla. Harvoin purentaviat aiheuttavat terveydellisiä ongelmia, mutta rodussa esiintyy kapeita alaleukoja, jolloin kulmahampaat saattavat asettua väärin ja porautuvat ikeneen, mikä on selvä terveyshaitta. Pennunomistajien tulee huolehtia, että maitohampaat poistetaan eläinlääkärissä, mikäli ne eivät irtoa itsestään. Tämä on tavallista pienillä roduilla.

Välihammaspuutoksia esiintyy, ja purenta- sekä hammaspuutokset pitää ottaa jalostusvalinnoissa huomioon.

SILMÄT

Jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla virallinen silmätarkastuslausunto, joka on voimassa 2 vuotta. Perinnöllisiä silmäsairauksia on tavattu rodussa, ja niiden suhteen on oltava erityisen varovainen jalostusyhdistelmiä suunnitellessaan.

POLVET

Jalostuskoiralla tulee olla virallinen polvitarkastuslausunto, joka on annettu vähintään 12 kk iässä. Koiraa, jolla on 1 tai 2 asteen patellaluksaatio, voidaan käyttää jalostukseen, mikäli se on muuten korkeatasoinen. Yhdistelmän yhteenlaskettu polvitulos ei saa ylittää kakkosta, siis esim. narttu, jolla on 2 asteen patellaluksaatio, tulee astuttaa 0 lausunnon saaneella uroksella, ja narttu, jolla on 1 asteen patellaluksaatio, uroksella, jonka lausunto ei ole 1 astetta huonompi.

Eriävissä polviläusunnoissa koiran omistaja voi valittaa, jos koira on saanut toisistaan poikkeavat polviläusunnot. Huonompi lausunto on voimassa, kunnes koira on tutkittu Kennelliiton järjestämässä polvipaneelissa. Paneelin päätös korvaa aiemmat lausunnot.

Hankalan perinnöllisyyden vuoksi toivotaan otettavan huomioon myös jalostuskoiran vanhempien ja sisarusten patellaluksaatiolausunnot. Jalostusvalinnoissa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota takaraajan oikeaan rakenteeseen.

SILMÄSAIRAUDET

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. PRA:ta sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Sen jälkeläisiä jalostukseen käytettäessä on huomioitava, ettei yhdistetä kahta kantajaa.

RD, (retinal dysplasia) eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö, käsittää kolme muotoa: multifokaali (MRD) geografinen (GRD) ja totaalinen (TRD). MRD-koiraa voidaan käyttää jalostukseen, kun yhdistelmän toinen osapuoli ja sen suku on tervettä.

DISTICHIASIS/EKTOOPPINEN CILIA, ylimääräisiä ripsiä, jotka tulevat ulos joko normaalin ripsivälin sisäpuolelta luomen reunasta (distichiasis) tai luomen sisäpinnalta (ektooppinen cilia). Caruncular trichiasis tarkoittaa silmän sisänurkan ihon karvoja, jotka kääntyvät sarveiskalvon sisänurkan päälle ärsyttäen silmää. Oireilevilta koirilta ripsiä voidaan poistaa nypimmällä, polttamalla tai leikkauksella. Vaiva on periytyvä, mutta periytymismekanismi ei ole tiedossa. Luokitellaan silmätarkastuksissa, lieviin, kohtalaisiin ja vakaviin. Ei estä jalostuskäyttöä. Yhdistelmän toinen osapuoli on valittava niin, ettei riski kertaudu.

ENTROPION eli silmäluomen perinnöllinen sisäänpäinkiertymä. Hoidetaan leikkauksella. Periytymismekanismia ei tunneta. Ei estä jalostuskäyttöä, kun yhdistelmän toiseksi osapuoleksi valitaan terve koira.

Jos koiralla todetaan vakava perinnöllinen silmänsairaus tai diagnoosi on avoin/epäilyttävä, tulos jää voimaan, ellei sitä kumota Kennelliiton silmäpaneelin toimesta. Epäilyttävän tuloksen saanut koira suositellaan aina vietäväksi uusintatarkastukseen, n. 6 kk kuluttua edellisestä tarkastuksesta. Sairas/avoin/epäilyttävä lausunnon saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

HÄNTÄMUTKA

Synnynnäiset häntämutkat vaihtelevat selvistä mutkista pieniin sormin tunnusteltaviin nystyröihin. Häntämutka ei haittaa koiraa itseään, eikä tieteellistä näyttöä ole siitä, että se aiheuttaisi myös muutoksia selkänikamiin. Häntämutka ei estä jalostuskäyttöä, kun yhdistelmän toiseksi osapuoleksi valitaan koira, jolla ei ole kyseistä vikaa. Saksanpystykorvilla on sallittu jyrkkä "kierre" hännässä, joka tulee erottaa varsinaisesta häntämutkasta.

EPILEPSIA

Epilepsiassa koiralla ilmenee toistuvia kohtauksia, joiden kesto ja vakavuusaste vaihtelevat. Koira voi olla poissaolevan oloinen tai kouristella voimakkaasti. Yleensä kohtaukset kuitenkin toistuvat saman kaavan mukaan samalla yksilöllä. Epilepsiatyypisiä kohtauksia voi aiheuttaa usea sairaus, tapaturma tai myrkytys. Aito epilepsia on perinnöllinen sairaus, jonka diagnosointi on tehtävä ammattitaidolla sulkemalla kaikki muut sairaudet tai aiheuttajat pois.

Epileptistä koiraa ei saa käyttää jalostukseen, ja myös sukulaiskoirien jalostuskäytössä kannattaa käyttää harkintaa.

AUTOIMMUUNISAIRAUDET

Jos eläinlääkäri on diagnosoinut koiralla jonkin autoimmuunisairauden, koiraa ei pidä käyttää jalostukseen. Tämä tulee huomioida myös jälkeläisten jalostuskäytössä.

ALOPECIA X

Alopecia X on lääketieteellinen termi tuntemattomasta syystä johtuvalle karvanlähdölle. Puhekielessä siitä käytetään nimitystä BSD (Black Skin Disease). Koira menettää turkkinnassa muualta kuin päästä ja raajoista, ja iho saattaa pigmentoitua muuttuen mustaksi, mutta koira on useimmiten muuten täysin terve. Diagnosointi tehdään sulkemalla pois kaikki muut iho- ja turkkioireita aiheuttavat sairaudet, kuten kilpirauhasen vajaatoiminta, Cushing, allergiat, sieni-infektiot ym. Kun mitään muuta syytä karvanlähdölle ei löydy, voidaan koiralla todeta olevan Alopecia X. Sairaus on huomattavasti yleisempää uroksilla kuin nartuilla. Sen periytymismekanismi ei ole tiedossa.

Sairautta esiintyy usealla rodulla, erityisesti tuuhea- ja pitkäturkkisilla pystykorvaroduilla, mutta yleisintä se on pomeranian-rodulla. Sairaus vaanii myös kleinspitziä, pomeranian-risteytyksistä johtuen.

Alopecia X sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Alopecia X:ää kantavaa koiraa voidaan käyttää jalostukseen valitsemalla huolella yhdistelmälle toinen osapuoli, jonka suvussa sairautta ei olisi yleisesti esiintynyt.

MUUT SAIRAUDET

Roduista on lisäksi löytynyt satunnaisesti mm. seuraavia sairauksia: Legg Perthes, syringomyelia, maksashuntti, henkitorven ahtauma (trakea kollapsi) ja sydänviat.

Näiden sairauksien suhteen tulee olla erittäin tarkkana, etteivät ne pääse lisääntymään.

NARTUN OMISTAJAN VASTUU

Nartun omistajan tulee valita koiralleen jalostusohjesäännön täyttävä uros. Uroksen omistajalle tulee antaa selkeät tiedot nartun suvusta, ominaisuuksista, terveydestä ja näyttelytuloksista.

Kasvattajan kasvatustoiminnan ensisijainen tavoite on rodun hyvien ominaisuuksien säilyttäminen ja kehittäminen. Kasvattajan tulee tietää rodusta, perinnöllisyydestä, jalostuksesta, synnytyksestä sekä nartun ja pentueen hoidosta riittävät tiedot ja omata soveliaat olosuhteet koiranpidolle ja kasvatustoiminnalle. Kasvattaja asettaa aina rodun edun omien intressiensä edelle. Hän noudattaa kasvatustoiminnassaan Suomen Kennelliiton ja Pienpystykorvat ry:n jalostusohjesääntöä ja on Kennelliiton ja Pienpystykorvat ry:n jäsen ja on allekirjoittanut kasvattajasitoumuksen.

Kasvattaja käyttää jalostukseen vain sellaista narttua, joka täyttää vähintään jalostusnartun vähimmäisvaatimukset. Nartulla tulee olla voimassaolevat terveystulokset astutushetkellä. Hän poistaa nartun jalostuksesta, jos sen havaitaan periyttävän laajasti jotain vakavaa sairautta tai vikaa suhteutettuna sen vakavuuteen.

Kasvattaja osoittaa kiinnostusta rotua kohtaan osallistumalla näyttelyihin ja rotuyhdistyksen tapahtumiin ja koulutuksiin. Kasvattaja hankkii tietoa aktiivisesti ja kouluttaa itseään.

Kasvattaja luovuttaa pennut hyväkuntoisina aikaisintaan 7 viikon (mieluummin 8 viikon) iässä, ja tekee myymästään tai sijoittamastaan pennusta kirjallisen sopimuksen vastaanottajan kanssa Kennelliiton kaavakkeilla. Suotavaa on, että pennuille on tehty eläinlääkärintarkastus ennen luovutusta. Kasvattaja antaa jokaisen pennun mukaan kirjalliset hoito-, ruokinta- ja kasvatusohjeet sekä kehottaa pennunottajaa liittymään Pienpystykorvat ry:n jäseneksi. Kasvattaja tekee rakentavaa yhteistyötä pennunottajien kanssa.

UROKSEN OMISTAJAN VASTUU

Uroksella tulee olla voimassaolevat terveystulokset astutushetkellä. Uroksen omistajan on annettava nartun omistajalle selkeät tiedot koiransa taustasta, näyttely- ja tarkastustuloksista, ominaisuuksista, luonteesta ja terveydestä. Hänen tulee olla myös selvillä uroksensa aikaisempien jälkeläisten laadusta ja terveydestä. Uroksen omistajan on huolehdittava siitä, että astutettava narttu täyttää jalostusohjesäännön vaatimukset. Hänen on myös huolehdittava, ettei uroksen jälkeläismäärä kasva suhteettoman suureksi rodun kokonaismäärään nähden.

Uroksen omistaja pyrkii myös toimimaan yhteistyössä jalostustoimikunnan kanssa, mikäli uroksen jälkeläisissä on jotain erityisesti huomioitavaa. Uroksen omistaja poistaa uroksen jalostuksesta, mikäli sen havaitaan periyttävän jotain vikaa tai sairautta merkittävästi suhteutettuna sen vakavuuteen ja yleisyyteen.